

TIBBIYOT SOHASINING UMUMIY TUSHUNCHALAR

Dedaxanov Dilshod Toxirovich

Oydin shifo xususiy klinikasi Namangan shaxar Kardiolog.

Annatatsiya

Mazkur maqola, Tibbiyot sohasidagi umumiy tushunchalar va qarashlar haqida qisqacha talqinda yoritib berishga harakat qilganmiz.

Ka'lit so'zlar: Ijtimoiy tuzum, rivojlanish mexanizmlari, etnik guruhlar, gavda tuzilishi tiplari

Kirish

Tibbiyot — kishilar sogʻligʻini saqlash va mustahkamlash, umrni uzaytirish, kasalliklarning oldini olish, davolash haqidagi bilimlar va shu sohadagi amaliy tadbirlar majmuyi. Tibbiyot insoniyatning nazariy va amaliy faoliyatida muhim ahamiyatga ega. Har bir kishi oʻz sogʻligʻini saqlash va uni mustahkamlash, shuningdek, betob boʻlib qolganida tezda tuzalishni istaydi. Kasallikni aniqlash, uning oldini olish va davolashda zamonaviy usullarni qoʻllash inson hayotini saqlab qolish, shuningdek, ilgari davolab boʻlmaydigan kasalliklarni davolash imkonini berdi.

Asosiy qism

Lekin tibbiyot oʻz oldiga qoʻygan hamma maqsadlariga erishdi, deb boʻlmaydi. Hali ham kishilar orasida uzoq umr koʻrmay, ogʻir xastaliklar va uning yomon oqibatlaridan bevaqt nobud boʻlish, barvaqt qarish hollari uchrab turibdi. Maʼlumki, kishining sogʻligʻi koʻp jihatdan uning oʻziga bogʻliq, chunki kasallikka koʻpincha kishi hayot tarzining notoʻgʻri yoʻlga qoʻyilganligi, oʻz salomatligini himoya qila bilmaslik, salomatlikka zararli omillarga bilar-bilmay ruju etish va shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik, notoʻgʻri ovqatlanish kabi omillar sabab boʻladi.

Tibbiyotning qanday ahvolda boʻlishi va rivojlanish darajasi, mazmuni va usullari, avvalo, ijtimoiy tuzum va moddiy sharoitlar bilan belgilanadi. Tibbiyot fanlari umumiy biologiya, genetika, anatomiya, fiziologiya kabi tabiiy fanlar va shuningdek, fizika, kimyo fanlari bilan chambarchas bogʻlangan. Tibbiyot oʻzining koʻp asrlik tarixida juda murakkab yoʻlni bosib oʻtdi. Bu asosan, kasallikni aniqlash, oldini olish, davolash, uning kelib chiqish sabablari va rivojlanish mexanizmlarini oʻrganish, shuningdek, har bir shaxs yoki butun jamoa sogʻligʻini saqlash va mustahkamlashga qaratilgan tadbirlarni ishlab chiqish va ularni takomillash-tirishga oid talaygina bilim va tajribalardan iboratdir.

Zamonaviy tibbiyotning kelib chiqishi uzoq tarixiy davrlarni va turli qarashlarni oʻz ichiga olib, turli kasalliklar, ularni davolash va oldini olish haqidagi bilimlar asosi qadimdan xalq ommasining tajriba va kuzatishlariga bogʻliq boʻladi. Tabobat kurtaklari odam paydo boʻlgan

davrdan boshlab vujudga kelgan. «Tibbiy faoliyat — dastlabki odam bilan tengdosh», deb yozgan edi I.P. Pavlov.

I davr. Ibtidoiy odam yashagan davr tibbiyoti. Ibtidoiy odam yashagan joylar va qabrlarni qazish, tarixiy davrni o'ziga xosligi tufayli hozir ham taraqqiyotning eng oddiy bosqichida bo'lgan ayrim etnik guruhlarini o'rganish uzoq o'tmishdagi kasallik va uni davolash haqidagi bilimlar manbasi bo'lib xizmat qiladi. Avloddan avlodga o'tib kelayotgan minglarcha yillik kuzatish va tajribalar evaziga tabiblik yuzaga kelgan. Og'riqni qoldirish, qon oqishini to'xtatish, qayd qildirish kabi tasodifiy qilingan muolaja va vositalarning nafi bo'lgan. Qo'llanilgan vositadan og'riq qolgan, qon oqishi to'xtagan yoki qayd qildirilgan bemor biroz yengil tortgan, bora-bora odamlar bu ishni bajargan tabibdan yordam so'rashga odatlanishgan. Kasallikni davolash va undan saqlanishga oid topilgan empirik muolajalar ibtidoiy odamning odatiy tusiga kira borgan, natijada sekin-asta xalq tabobati shakllangan. Ana shu davro va oldini oluvchi tadbirlar ichida dorivor o'simliklar va tabiiy omillar (suv, havo, quyosh)dan foydalanish, uncha katta bo'lmagan jarrohlik (badanga kirgan yot jismlarni olib tashlash, qon chiqarish) usullari va boshqalarni qo'llash rusumi bo'lgan.

II davr. Quldorlik jamiyatidagi tibbiyot. Quldorlik jamiyatida, asosan, uqalash, suv muolajalari, badantarbiya va boshqalarga ko'proq e'tibor berilgan. Jarrohlik usullari, masalan, kesarcha operatsiya (qorin devori va bachadonni yorib homilani olish) hamda boshqa uncha og'ir bo'lmagan operatsiyalar qilingan. Bu davr shifokorlik san'atining shakllanishida tibbiyotning otasi sanalmish Gippokratning (milloddan avvalgi 460-377-yil) hissasi nihoyatda katta, u ko'pgina kasalliklarning tashqi belgilarini, xastalikning kelib chiqishida turmush tarzi, atrof-muhit va iqlimning ta'sirini tavsif etdi. Temperament va gavda tuzilishi tiplari haqidagi ta'limoti bilan bemorni davolash va unga tashxis qo'yishda individual yondashishga asos soldi. Albatta, o'sha davrda davro ishlari hali ilmiy asosda bo'lmagan, davro ayrim organlar va ularning fiziologik funksiyasini aniq bilishga asoslanmay, organizmdagi to'rt xil xilt (shilliq, qon, sariq va qora safro)ning o'zgarishiga qarab belgilangan. Odam tanasining tuzilishi va funksiyasini o'rganishga oid dastlabki o'rganishlar miloddan avvalgi III asrdayoq paydo bo'lgan. Aleksandriyalik hakim Gerofil va Erasistrat murdani yorib ko'rishib, hayvonlarda turli tajribalar o'tkazishgan. Tibbiyotning taraqqiyotida Rim hakimi Galenning xizmatlari nihoyatda katta. U anatomiya, fiziologiya, umumiy patologiya, terapiya, akusherlik, gigiyena, dorishunoslikka oid ma'lumotlar to'plagan va tibbiyotni ilmiy tizimga solishga harakat qilgan. III davr.

Xulosa

O'rta asr taraqqiyotida tibbiyot. O'rta asrlarda G'arbiy Yevropada tibbiyot ilmiy tomondan deyarli taraqqiy etmadi. Bu davrda jamiyatda nasroniylik cherkovining mavqeyi ortdi. Toatibodat dori-darmonlarga qaraganda samaraliroq davolash vositasi deb qaralar, jasadni yorib

o'rganish esa gunohi azim hisoblanar edi. Lekin shunga qaramay, bu davrda ham tibbiyotga oid amaliy tajribalar to'plana bordi.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Борисов Л.Б., Смирнова А.М., Фрейдлин И.С., Ширококов В.П. и др. Медицинская микробиология, вирусология, иммунология. Учебник. «Медицина»- Москва, 1994.
2. Бойченко М.Н. Генетика бактерий. - Учебное пособие. - М. ММА, 1996.
3. Волина Е.Г., Саруханова Л.Е. Основы общей микро-биологии, иммунологии и вирусологии. - М.: «Медицина», 2004.
4. Воробьев А.А., Быков А.С. Атлас по медицинской микробиологии, вирусологии и иммунологии, - М. МИА, 2003.
5. Воробьев А.А. Медицинская микробиология, вирусология и иммунология. Учебник. М. МИА, 2004.